

Samen tegen huiselijk geweld

Aanpak huiselijk geweld
2020 t/m 2023

Huiselijk geweld hoort niet thuis in de samenleving. Het raakt ons diep dat de cijfers laten zien hoe dichtbij en urgent het probleem is. We slagen er helaas nog onvoldoende in om te zorgen dat iedereen zich veilig kan voelen.

Gemeenten zijn wettelijk verantwoordelijk om huiselijk geweld te voorkomen en aan te pakken. De veertien gemeenten van de regio's Noord-Veluwe en Midden IJssel/Oost-Veluwe werken hierin nauw samen. Maar we kunnen het niet alleen. Daarom financieren we drie grote partijen volledig: Veilig Thuis Noord Oost Gelderland, Moviera en de Centra voor Seksueel Geweld. Verder hebben we heel veel anderen nodig, zoals lokale teams, scholen, welzijnswerk, politie en allerlei hulpaanbieders. En niet te vergeten familie, burens, vrienden en ervaringsdeskundigen.

In 2019 hebben we veel gesprekken gevoerd met mensen die direct of via hun werk betrokken zijn bij (de aanpak van) huiselijk geweld. Het waren gesprekken met bevrogen mensen, met hart voor een veilige samenleving en met kennis van zaken. Zij hebben ons geholpen om ingrediënten te verzamelen voor deze nieuwe Regiovisie voor 2020 t/m 2023 die nu voor u ligt. Hierin bouwen we verder op het fundament dat we de afgelopen jaren hebben gelegd. Dat is stevig en daar zijn we als regio best trots op. Wat goed gaat houden we dus vast en zo nodig versterken we dat.

Ondanks alle goede inspanning en samenwerking zijn we er nog niet. Aan een aantal zaken moeten we extra aandacht geven, zodat onze aanpak van huiselijk geweld effectiever wordt. Zo moeten we nu echt werk maken van integrale sturing. Het doel: een samenhangende aanpak voor gezinnen die te maken hebben met huiselijk geweld. Met aandacht voor alle leefgebieden. Dat vraagt afstemming tussen zorg, veiligheid en participatie. Verder versterken we de lokale teams met expertise op huiselijk geweld. Maar vooral met een heldere opdracht en randvoorwaarden om goed te kunnen samenwerken met alle betrokken partijen.

Zo zorgen we er samen voor dat huiselijk geweld wordt aangepakt. Met als doel een samenleving waarin iedereen zich veilig kan voelen.

De wethouders van de regiogemeenten,

Detlev Cziesso (Apeldoorn), Ingrid Timmer (Brummen), Lia de Waard-Oudesluijs (Epe), Willem Krooneman (Elburg), Hans de Haan (Ermelo), Gert Jan van Noort (Harderwijk), Martijn Hospers (Hattem), Jan Berkhoff (Heerde), Henk van Zeijts (Lochem), Gert van den Berg (Nunspeet), Liesbeth Vos-Van de Weg (Oldebroek), Bert Koops (Putten), Wim Vrijhoef (Voorst), Annelies de Jonge (Zutphen)

Inleiding	6
1. De omvang en impact van huiselijk geweld <i>Dichterbij en ingrijpender dan je denkt</i>	8
2. Waar staan we nu? <i>Verder bouwen op een sterk fundament</i>	13
3. Waar gaan we voor? <i>Onze ambities en uitgangspunten</i>	16
4. Hoe doen we dat? <i>Van ambities naar stevige aanpak</i>	18
5. Actielijn 1: Huiselijk geweld eerder en beter in beeld <i>Regionale uitwerking</i>	21
6. Actielijn 2: Huiselijk geweld stoppen en duurzaam oplossen <i>Regionale uitwerking</i>	22
7. Actielijn 3: Extra aandacht voor specifieke doelgroepen <i>Regionale uitwerking</i>	24
8. Kunnen we onze ambities betalen? <i>Onze inkomsten en uitgaven</i>	27
9. Communicatie <i>Het houdt niet op, totdat je iets doet</i>	29
Bijlagen	
Bijlage 1: Toelichting wettelijk kader	31
Bijlage 2: Begrippenlijst	33

Veel volwassenen en kinderen in Nederland zijn thuis niet veilig. De kans dat iemand te maken krijgt met huiselijk geweld is groter dan de kans op welke andere vorm van geweld dan ook. Huiselijk geweld is in omvang en impact daarmee een van de grootste geweldsvraagstukken van de samenleving. Alle gemeenten zijn wettelijk verantwoordelijk voor de ketenaanpak van huiselijk geweld. Daarvoor werken veertien gemeenten in de regio Noord-Veluwe en Midden-IJssel/Oost-Veluwe met elkaar samen. Door samen te werken komt er meer samenhang in de aanpak van huiselijk geweld in onze regio. En we versterken de ketensamenwerking van organisaties die werken op lokaal en regionaal niveau.

Een nieuwe regiovisie

Eens per vier jaar stellen de regiogemeenten samen een regiovisie op. Hierin staat hoe de samenwerking bij de aanpak van huiselijk geweld vorm krijgt via onze ambities, doelen en regionale en lokale acties. Onze huidige regiovisie *Transformatieagenda Huiselijk geweld en Kindermishandeling 2016-2019* loopt in 2019 af. Voor de jaren 2020 tot en met 2023 stellen we daarom een nieuwe regiovisie op. Hierin geven we antwoord op de vraag welke keuzes we regionaal maken in onze aanpak van huiselijk geweld en bouwen we voort op de fundamenten van onze oude Transformatieagenda.

Daarnaast hebben de ministeries van Justitie en Veiligheid en Volksgezondheid, Welzijn en Sport samen met de Vereniging Nederlandse Gemeenten het meerjarenprogramma *Geweld hoort nergens thuis 2018-2021* gepresenteerd. Het doel van dit programma is om huiselijk geweld en kindermishandeling terug te dringen en duurzaam op te lossen. Als gemeenten hebben wij de taak om de actiepunten uit dit programma te vertalen naar een regioaanpak. Hierin wordt uitgestippeld hoe de komende jaren de beoogde resultaten van dit landelijke programma in onze regio worden gerealiseerd. In onze regiovisie sluiten we aan bij de actielijnen uit het programma en maken we inzichtelijk hoe we met deze actielijnen in onze regio aan de slag gaan.

Gemeenten hebben een wettelijke taak

De aanpak van huiselijk geweld is een wettelijke verplichting voor gemeenten. Ons beleid voor de aanpak van huiselijk geweld vloeit voort uit de Wmo 2015, de Jeugdwet, de Wet Tijdelijk Huisverbod en de Wet Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling. Deze laatste wet is per 2019 aangescherpt. Als gemeente zijn we verantwoordelijk voor de uitvoering hiervan. Daarnaast heeft Nederland twee internationale verdragen geratificeerd: het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind en Verdrag inzake het voorkomen en bestrijden van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld (Verdrag van Istanbul). Ook andere verdragen zoals het Europese Verdrag voor de Rechten van de Mens en het VN Vrouwenverdrag werken direct door in ons rechtstelsel. Meer informatie over deze wetten vindt u in bijlage 2.

De rol van Apeldoorn als centrumgemeente

Gemeente Apeldoorn is centrumgemeente voor de aanpak van huiselijk geweld in de regio Noord-Veluwe en Midden-IJssel/Oost-Veluwe. Dit betekent dat Apeldoorn verantwoordelijk is om voor de veertien gemeenten in deze regio te zorgen voor:

- afstemming en coördinatie van het regionaal beleid;
- financiering van de regionale voorzieningen (als budgethouder);
- één centraal advies- en meldpunt voor huiselijk geweld en kindermishandeling en de daarvoor geldende wettelijke taken. Uitvoering hiervan ligt bij Veilig Thuis Noord Oost Gelderland;
- de opvang van slachtoffers van huiselijk geweld.

Samen aan de slag

Huiselijk geweld en de aanpak daarvan is veelomvattend en er zijn veel partijen bij de aanpak betrokken. Daarom vonden we het belangrijk dat al deze betrokkenen bijdragen aan onze nieuwe visie en aanpak en dat die ook door hen gedragen wordt. In verschillende bijeenkomsten spraken we met allerlei professionals, ervaringsdeskundigen, cliëntenorganisaties, maatschappelijke organisaties etc. Niet alleen op uitvoerend niveau, maar ook met managers en beleidsmakers. Deze gesprekken gingen over de vraag of we nog steeds de goede dingen doen en of die ook het verschil maken voor de mensen om wie het gaat. Voor deze regiovisie hebben we ook gebruikgemaakt van monitoring en evaluatiegegevens van de doelen uit de vorige regiovisie. De opbrengsten van alle bijeenkomsten vormen de ingrediënten voor deze regiovisie, samen met de monitorings- en evaluatiegegevens van onze kernpartners.

We spraken voor deze regiovisie onder andere met de cliëntenraad van Moviera. In onderstaande brief beschrijven zij waarom het belangrijk is huiselijk geweld aan te pakken en wat in deze aanpak voorop moet staan.

Beste lezer,

Huiselijk geweld, dat ken je misschien van de spotjes op tv. En dan zap je misschien wel door, want je kent het spotje al. Maar wat doet het met een mens? Huiselijk geweld zet je leven helemaal op zijn kop: je huis, je veilige haven, zijn je huis en je veilige haven niet meer, je kinderen zijn niet meer veilig, je bent ten einde raad, en dan? Hoe moet het verder, wie kan je helpen, wie luistert er naar je, waar kun je heen?

Je gaat in de overlevingsstand: vasthoudend en vastberaden moet je zijn, want de weg naar hulp is niet eenvoudig te vinden en ook nog eens bureaucratisch: een zoektocht van soms wel 6 maanden langs websites en telefoonnummers, of 6 weken met je kinderen rondtrekken door Nederland zijn geen uitzondering op zoek naar hulp! **Een betere integrale samenwerking in het sociale domein zodat direct hulp (en soms opvang!) beschikbaar is. Maatwerk, want elke situatie is anders, en mensen die écht luisteren. Of een gesprek met iemand zoals jij, die hetzelfde heeft meegemaakt, hoe goed zou dat zijn!**

En als je dan eindelijk die hulp en dat luisterend oor gevonden hebt, dan is **goede opvang en begeleiding van je kinderen tijdens, maar ook zeker ná de opvang noodzakelijk**. Want dán begint bij de kinderen de verwerking pas. Goede **aansluiting op kinderopvang en op school**, breed aangepakt, zijn daarbij ook heel belangrijk. En dit alles in samenspraak met de ouder(s).

O ja, in die overlevingsstand, om weg te komen van het huiselijk geweld, is **financiële zekerheid** even minder belangrijk. Maar dat komt in de opvang als een boemerang weer terug: want waar betaal je dan je boodschappen, de huur van je (tijdelijke) woning, kleding, verzekering enz. van? Waarom heeft elke gemeente een eigen regeling als het om geld gaat? Kan dat niet **landelijk geregeld**? Want in die overlevingsstand ga je geld lenen van familie, vrienden en stapelen schulden zich op. Soms zo erg dat je uit wanhoop spijt krijgt van die vlucht uit het huiselijk geweld om het beste voor jezelf en je kinderen te kiezen, en toch uit financiële overwegingen weer teruggaat naar de oude situatie... Dat kan toch niet de bedoeling zijn?

De cliëntenraad van Moviera, die bestaat uit ex-clieuten huiselijk geweld, strijdt voor de realisering van **deze punten** en hoopt van harte dat alle gemeenten in onze regio hier werk van maken in het meerjarenbeleidsplan!

1. De omvang en impact van huiselijk geweld

DICHTERBIJ EN INGRIJPENDER DAN JE DENKT

Huiselijk geweld is dichterbij dan je denkt. Het is de meest voorkomende vorm van geweld in Nederland. Van de totale Nederlandse bevolking wordt 50% ooit slachtoffer van enige vorm van fysiek, seksueel of psychisch geweld in huiselijke kring. Het is een breed maatschappelijk probleem dat voorkomt in alle lagen van de samenleving. Het is complex en vaak verweven met andere problemen zoals armoede, werkloosheid en alcoholgebruik of andere verslavingen. De impact is groot. Huiselijk geweld kan leiden tot lichamelijke en psychische problemen, soms levenslang. Ook is er kans dat het geweld wordt overgedragen op de volgende generatie.

Wat is huiselijk geweld?

Er bestaan verschillende omschrijvingen van de term huiselijk geweld. Nationaal en internationaal wordt vaak gesproken over *geweld in afhankelijkheidsrelaties*. Dit is de overkoepelende term die de overheid vanaf 2011 hanteert voor alle vormen van geweld waarbij er een afhankelijkheidsrelatie is tussen slachtoffer en pleger. Dat kan in huiselijke kring, maar ook in de professionele setting en de vrijwillige sector.

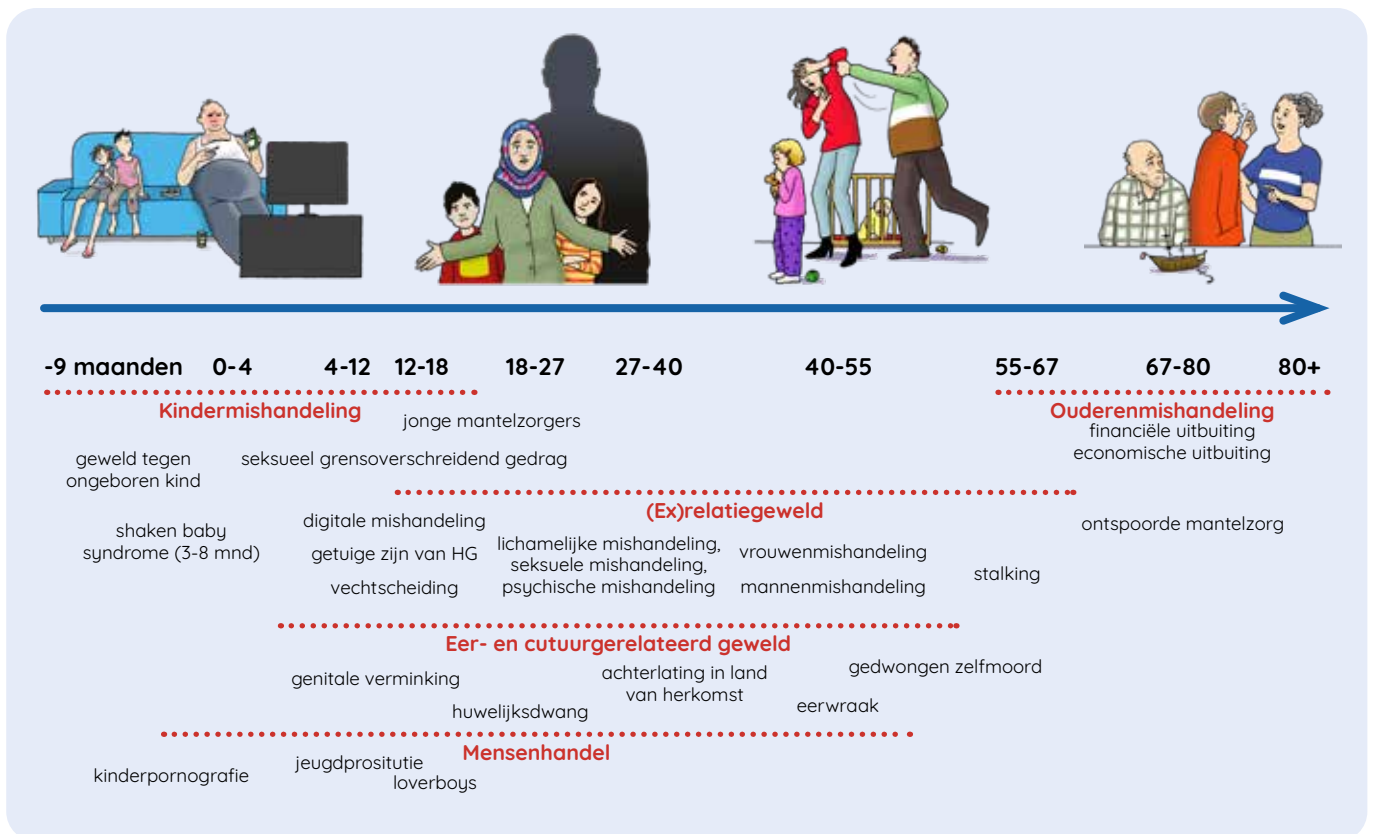
Wij hanteren in deze regiovisie de volgende definitie van huiselijk geweld:

Huiselijk geweld is geweld dat door iemand uit de privékring van het slachtoffer wordt gepleegd. Dit kan zijn: partner of ex-partner, ouder of verzorger, vriend(in), gezins- en familielid en huisvriend(in). Het woord 'huiselijk' verwijst dus niet naar de plaats van het geweld – dat kan zowel binnenshuis als buitenshuis – maar naar de relatie tussen pleger en slachtoffer. Geweld in huiselijke kring bestaat uit lichamelijk geweld, psychisch of seksueel geweld, financiële uitbuiting en verwaarlozing.

Huiselijk geweld is voor ons de overkoepelende term voor alle verschillende vormen van huiselijk geweld. De term *kindermishandeling* als toevoeging op de definitie huiselijk geweld laten we dus los.

Vormen van huiselijk geweld

Huiselijk geweld kan plaatsvinden op allerlei momenten in de levensloop van mensen, te beginnen bij het ongeboren kind. Door de reikwijdte speelt iedereen in de omgeving een rol. Het kan bovendien verschillende vormen aannemen (zie figuur 1).

Figuur 1 Vormen van huiselijk geweld

Huiselijk geweld komt vaker voor dan we denken

50% van de bevolking heeft ooit huiselijk geweld meegemaakt. Dat blijkt uit landelijk prevalentieonderzoek naar huiselijk geweld en kindermishandeling (Alink et al, 2012, *Kindermishandeling in Nederland anno 2010: De Tweede Nationale Prevalentiestudie mishandeling van kinderen en jeugdigen (NPM-2010)*). Jaarlijks worden daarmee naar schatting 200.000 personen slachtoffer van ernstig huiselijk geweld.

Enkele feiten op een rij

- In bijna 75% van de gevallen van huiselijk geweld gaat het om lichamelijk geweld (65%) of seksueel geweld (8%).
- Het geweld wordt vaak gepleegd door de partner of ex-partner. Dat blijkt uit landelijk onderzoek: 73% van de vrouwelijke slachtoffers had hiermee te maken.
- Huiselijk geweld kent geen strikt onderscheid tussen slachtoffers en plegers: ruim een derde van de slachtoffers geeft aan ook pleger te zijn.
- Naar schatting 119.000 kinderen van 0 tot 17 jaar zijn jaarlijks slachtoffer van ten minste één vorm van kindermishandeling. Dit is ongeveer 3% van alle kinderen. Dit blijkt uit landelijk onderzoek (Alink, et al. 2018).
- Door huiselijk geweld vallen gemiddeld in Nederland ieder jaar ruim vijftig doden, volwassenen en kinderen. 51% van de vrouwen die zijn omgebracht, wordt gedood door hun (ex-)partner.

Huiselijk geweld gaat vaak gepaard met schaamte. Mensen praten er niet over en houden het verborgen. Bovenstaande cijfers zijn gebaseerd op de incidenten die bekendheid krijgen. Het probleem is in werkelijkheid dus nog veel groter.

HUISELIJK GEWELD

feiten en cijfers

LANDELIJK

200.000 personen
slachtoffer huiselijk geweld

50% bevoking
heeft ooit huiselijk
geweld meegemaakt

30%
vertoont geen
signalen

119.000 kinderen
van 0 tot 17 jaar zijn
jaarlijks slachtoffer van
kinder mishandeling

REGIONAAL

(ex) partnergeweld

1352 meldingen
geregistreerd door
Veilig Thuis NOG

kinder mishandeling

3398 meldingen
Kinder mishandeling, kindcheck: 1962
Kinder mishandeling, anders: 1121
Vechtscheidingen, kindermishandeling: 315

eergerelateerd geweld

61 adviezen
m.b.t. eergerelateerd
geweld en huwelijks-
dwang/ achterlating

ouderen mishandeling

197 meldingen

financiële uitbuiting

93x werd een melding geregistreerd
als financieel misbruik.

Mensenhandel

34 meldingen jeugdprostitutie
Zorgcoördinator mensenhandel
ontving 3 casussen

cijfers uit onze regio over 2018

- **295** vrouwen en **274** kinderen verbleven in de vrouwenopvang bij Moviera.
- **31** vrouwen uit deze regio verbleven in de crisisopvang.
- Veilig Thuis heeft **126x** een beoordeling tijdelijk huisverbod uitgevoerd.
- Veilig Thuis heeft ruim **4000x** advies gegeven en bijna **3000 meldingen** ontvangen.

plegeropvang

11 plegers
Huiselijk geweld
hebben in 2018
gebruik gemaakt van
de daderopvang
Iriszorg

Figuur 2 Huiselijk geweld: feiten en cijfers

Hoe groot is het probleem in onze regio?

Hoe groot het probleem is voor onze regio is te zien in figuur 2. We hebben hiervoor gebruikgemaakt van cijfers van de voorzieningen in onze regio: Veilig Thuis Noord Oost Gelderland, Moviera, de twee Centra Seksueel Geweld (Zwolle en Enschede) en de plegeropvang van Iriszorg.

In elke schoolklas zit één kind dat slachtoffer is van kindermishandeling.

De impact is groot en soms levenslang

De impact van huiselijk geweld is groot. Het kan leiden tot sterke emotionele problemen. Slachtoffers raken vaak in een isolement. Ze verliezen hun weerbaarheid en zelfvertrouwen en kunnen een negatief zelfbeeld ontwikkelen. Hierbij spelen gevoelens van schuld en schaamte doorgaans een grote rol. Huiselijk geweld kan leiden tot depressies, stressklachten en lichamelijke klachten.

Bovendien zet het geweld zich vaak voort van generatie op generatie. Een geschiedenis van geweld in de jeugd vergroot de kans om later zelf als volwassene geweld te plegen of slachtoffer te worden van geweld in een intieme relatie. Ook verliezen slachtoffers van huiselijk geweld vaker al op jonge leeftijd het vertrouwen in zichzelf en in anderen. Als je als kind getuige bent van huiselijk geweld is de impact groot. Nog veel groter dan gedacht, zo blijkt uit onderzoek (*WODC 3081C Monitor huiselijk en seksueel geweld*). Hierdoor kunnen kinderen zich onvoldoende ontwikkelen en later ook zelf allerlei problemen krijgen zoals angst, leerproblemen, gedragsproblemen etc. Als volwassene kunnen ze patronen die ze als kind hebben meegekregen van thuis overnemen bij het opvoeden van hun eigen kinderen. Ze hebben vaker problemen met intimiteit en seksualiteit en vinden het moeilijker om relaties aan te gaan.

Vaak speelt er meer

Geweld in het gezin gaat vaak gepaard met andere problematiek, zoals spanningen tussen echtgenoten, werkloosheid of verslaving, schulden of een licht verstandelijke beperking. Zo is in bijna de helft van de gezinnen waar huiselijk geweld voorkomt sprake van armoede (47%). Deze gezinnen hebben een inkomen van minder dan € 1.500 netto per maand. Dit blijkt uit de eerste resultaten van een grootschalig onderzoek naar kindermishandeling en partnergeweld van de Augeo Foundation en het Verwey-Jonker Instituut. Een armoedepercentage van 47% is zeer hoog vergeleken met de Nederlandse bevolking. Daar leeft een op de zeven gezinnen met kinderen onder de armoedegrens (14%). Andere risicofactoren die genoemd worden in dit onderzoek zijn werkloosheid en alcoholgebruik.

In bijna de helft van de gezinnen waar huiselijk geweld voorkomt, is sprake van armoede.

Samenvatting

In onze regiovisie richten we ons doelbewust op huiselijk geweld in al zijn facetten om de geweldscyclus te doorbreken. We hebben een brede focus, want de problemen van ouders hebben gevolgen voor de kinderen. Als het gaat om veiligheid van kinderen in kwetsbare gezinnen, stellen we dat volwassenproblematiek ook kindproblematiek is. Het onderscheid slachtoffer-pleger is niet altijd te maken. We richten ons in de aanpak daarom op het hele systeem: kind, volwassene, slachtoffer en pleger. Het is belangrijk om alle leefgebieden van gezinnen te verbinden en op elkaar af te stemmen. Dit vraagt om een samenhangend beleid en inzet van partners uit (schuld)hulpverlening, zorg, onderwijs, politie en justitie.

Overleven

FRAGMENTEN UIT HET VERHAAL VAN WILLEMIJN

Vanaf dat ik mij kan herinneren werd ik al thuis mishandeld. Ik wist niet beter en dacht dat dit normaal was. Tot dat ik bij mijn klasgenoten zag dat dit ook anders kon. Daar werd iedereen met liefde behandeld, en werd er nooit geslagen.

[Na een gesprek met de directeur van school]

(...) Als kind durfde ik niets meer tegen anderen te vertellen, en dat ik geen volwassene meer vertrouwde doordat de directeur ondanks dat ik hem gesmeekt had dit niet te doen, nog voor 3 uur 's middags, voor dat de school uitging, mijn moeder al had geïnformeerd. Ook had school een melding gedaan bij het AMK. Dit heb ik later pas te horen gekregen, maar hier heb ik nooit iets van gemerkt, nooit iemand gezien of gehoord. Mijn ouders zaten op dat moment al in relatietherapie, dus ik zou bij diezelfde organisatie gesprekken krijgen met een therapeut.

Vanaf dit moment veranderde de lichamelijke mishandeling in geestelijke mishandeling. Ik werd minder lichamelijk toegetakeld, maar geestelijk werd het veel zwaarder voor mij. Maar juist dit was nog erger. Niemand kon dit zien aan mij, ik had geen aantoonbare blauwe plekken en wonden meer, maar geestelijk ging ik hier echt aan onderdoor, ik werd depressief, extreem onzeker en had een minderwaardigheidscomplex. Dagelijks kreeg ik opmerkingen naar mijn hoofd dat ik niet gewenst was. Opmerkingen als *ik heb spijt dat we je gemaakt hebben, was je maar nooit geboren en het leven was veel beter geweest zonder jou*, waren voor mij normaal geworden.

Met mij persoonlijk ging het steeds slechter, ik kreeg meer therapie, en liep uiteindelijk vast op school. Maar er was niemand die dit linkte aan mijn thuissituatie, iedereen dacht alleen dat ik zelf niet goed in mijn vel zou zitten.

[Na 1,5 jaar deeltijd uit huis en therapie weer terug thuis zonder hulp]

Doordat al die emoties mij zo overspoelden en ik voor de zoveelste keer in de steek gelaten werd heb ik een nog groter masker op gezet. Niemand zou mij ooit nog kunnen raken, of mij pijn kunnen doen, en niemand zou mij ooit nog kwetsbaar kunnen zien. Ik ben tot op de dag van vandaag nog aan het werk om mijn emoties terug te krijgen.

[Na afwijzing interne gezinstherapie door ouders]

Ik ben veel op zoek geweest naar hulp, maar niemand kon mij helpen, doordat ik 19 jaar was viel ik niet meer onder jeugdzorg dus daar kon ik niet aankloppen. Ook ben ik bij meerdere instanties geweest, maar omdat ik geen indicatie of diagnose had konden zij mij ook niet helpen.

Door een gebrek aan geld had ik ook niet de mogelijkheid om ergens een kamer te huren. Het jongeren informatiepunt in de plaats waar ik woon wilde mij niet helpen want zoals ze zeiden had ik toch een dak boven mijn hoofd. En de gemeente bestempelde mij als "probleemkind". Ik die altijd alles netjes had gedaan (...), altijd vriendelijk en beleefd was naar anderen, geen strafblad had, nooit op straat rond hing, niet gewelddadig was, geen drank en drugs gebruikte, zelfs niet rookte, was nu opeens een "probleemkind".

Na 9 maanden was er dan eindelijk een plek voor mij waar ik zonder indicatie terecht kon. Eindelijk kon ik weg uit die situatie en kon ik beginnen met leven in plaats van overleven.

Willemijn is 21 jaar en opgegroeid in een ontwrichte thuissituatie

2. Waar staan we nu?

VERDER BOUWEN OP EEN STERK FUNDAMENT

De afgelopen jaren hebben professionals, organisaties en gemeenten samen volop geïnvesteerd en samengewerkt om huiselijk geweld aan te pakken. Onze regiovisie bouwt voort op het fundament dat we de afgelopen jaren hebben gelegd.

Wat gaat goed?

Onze lokale basiszorginfrastructuur heeft een stevig fundament

Alle gemeenten kennen lokale teams waar inwoners met hun levensbrede ondersteuningsvragen terecht kunnen. Verder heeft de Veilig Thuis-organisatie in de afgelopen jaren als nieuwe partij haar meerwaarde laten zien. De opvang van slachtoffers huiselijk geweld door Moviera blijft een stabiele factor.

Veilig Thuis is bekend geworden

In 2016 hebben de 22 gemeenten in Noord Oost Gelderland de stichting Veilig Thuis opgericht. De taken van het voormalig Advies- en Meldpunt kindermishandeling (AMK) en het Steunpunt Huiselijk Geweld (SHG) zijn hierin ondergebracht. Met Veilig Thuis hebben we één plek waar zowel inwoners als professionals terecht kunnen met al hun vragen over huiselijk geweld.

We hebben geïnvesteerd in de samenwerking tussen Veilig Thuis en de lokale teams. Zo kunnen casussen na melding aan lokale teams worden overgedragen.

Sinds de oprichting van Veilig Thuis is hard gewerkt aan kwaliteitsverbetering. Zo werkt Veilig Thuis vanaf begin 2019 met een nieuw handelingsprotocol. Voor de medewerkers van Veilig Thuis geeft dit protocol een duidelijke richtlijn voor hun handelen. Aan gezinnen en huishoudens die met Veilig Thuis te maken krijgen, geeft het protocol inzicht in wat zij van Veilig Thuis kunnen verwachten, hoe zij worden geïnformeerd en wat hun rechten zijn.

Verbeterde meldcode huiselijk geweld leidt tot meer adviesaanvragen

De meldcode huiselijk geweld is per 1 januari 2019 verbeterd (nieuwe wetgeving). We investeren in de bekendheid en het gebruik van de meldcode en de verwijzindex risicojongeren. Dankzij de vernieuwde meldcode is het aantal adviesaanvragen het afgelopen jaar met 20% gestegen. Via landelijke campagnes, zoals de week tegen de kindermishandeling, werken we aan de naamsbekendheid van Veilig Thuis. We haken met onze regionale acties aan bij deze campagnes met een ervaringsverhaal in het stads- of dorpsblad.

Voldoende opvang en ondersteuning slachtoffers huiselijk geweld

Moviera biedt opvang aan slachtoffers van huiselijk geweld. We organiseren de opvang provinciaal samen met de centrumgemeenten Arnhem, Ede en Nijmegen. Er is een locatie voor vrouwenopvang in Oosterbeek met vervolgoopvang in Apeldoorn en Nijmegen. Vanuit de opvanglocatie wordt ook de ambulante ondersteuning bij huiselijk geweld ingezet.

Moviera en de vier centrumgemeenten werken continu aan verbetering van de kwaliteit van de opvang en aan innovaties om huiselijk geweld patronen te doorbreken. Zo is er een risicoscreening voor digitale veiligheid ontwikkeld. We werken ook aan best-practices om vrouwen beter toe te rusten op een toekomst zonder armoede. Met de werkwijze *Take a break* bieden we een intensief traject in de eigen woning aan om zo te proberen opvang te voorkomen.

Opvang mogelijk voor plegers huiselijk geweld

In onze regio maken we werk van de mogelijkheden van de Wet Tijdelijk Huisverbod. We bieden onderdak aan plegers die als gevolg van een huisverbod tijdelijk geen onderkomen hebben. Bijvoorbeeld omdat ze geen eigen netwerk hebben, onvoldoende geld hebben of kampen met verslavingsproblematiek. Zo blijven deze plegers bij de hulpverlening in beeld. Bovendien maken we het voor zowel slachtoffer als dader laagdrempeliger om hulpverlening te aanvaarden.

Centrale plek voor de opvang van slachtoffers seksueel geweld

De Centra Seksueel Geweld (CSG's) zijn de afgelopen jaren opgericht. Met de centra in Zwolle en Enschede hebben we een centrale plek waar slachtoffers van aanranding of verkrachting alle hulp en ondersteuning kunnen krijgen die ze nodig hebben: forensisch, medisch en psychisch. In een CSG werken verschillende specialisten samen. Een casemanager staat het slachtoffer bij en coördineert de zorg. Het slachtoffer staat centraal en hoeft nog maar één keer zijn verhaal te doen.

Meer inzet van ervaringsdeskundigen

De inzet van ervaringsdeskundigen in de hulpverlening heeft de afgelopen jaren opgang gemaakt. Ervaringsdeskundigen brengen andere perspectieven met zich mee en halen mensen uit hun comfortzone. Voor de cliënt kan een ervaringsdeskundige een rolmodel zijn en zorgen voor een gevoel van gelijkwaardigheid. Anderzijds kunnen ervaringsdeskundigen, mits zij de ruimte krijgen, professionals aan het denken zetten over hun handelwijze.

Binnen de vrouwenopvang zijn ervaringsdeskundigen werkzaam en ook bij de scholing van huiselijk geweld wordt ervaringsdeskundigheid ingezet. In onze regio maken we gebruik van verschillende ervaringsdeskundigen bij de ondersteuning van jongeren, zoals Team Ed en 2getthere.

En verder...

- hebben we sinds 2018 een dekkend netwerk van zorgcoördinatie voor slachtoffers van mensenhandel. Naast de coördinatie van de individuele zorg heeft de coördinator vooral als taak om kennis over mensenhandel te vergroten.
- staat de ketenaanpak jeugdprostitutie stevig in onze regio.

Onze aandachtspunten

De aanpak huiselijk geweld is volop in ontwikkeling: in de zorg, in de strafketen (politie, justitie en reclassering) en in de hulpverlening. Het blijft de uitdaging om tot een sluitende aanpak van huiselijk geweld te komen voor de gezinnen/huishoudens die hiermee te maken hebben. Daar hebben we als gemeenten een belangrijke taak in. Ondanks alle goede inspanning en samenwerking zijn we er nog niet. We zien in de praktijk regelmatig terug dat we nog geen effectieve, systeemgerichte aanpak hebben van gezinnen met huiselijk geweld-problematiek.

Integrale sturing ontbreekt nog

Er is een samenhangende aanpak nodig voor gezinnen die te maken hebben met huiselijk geweld, met aandacht voor alle leefgebieden. De afgelopen jaren hebben we volop geïnvesteerd en veel georganiseerd per beleidsonderwerp/programma zoals jeugd, Wmo, huiselijk geweld, opvang ggz, daklozen, zwerfjongeren en veiligheid.

Professionals werken in deels afzonderlijke ketens en netwerken, vanuit verschillende wettelijke kaders en beleidsdomeinen. Het ontbreekt op dit moment echter aan integrale sturing en overleg op vrijwel alle niveaus, van uitvoerend tot bestuurlijk. Voor een effectieve aanpak van huiselijk geweld is integrale sturing nodig, zowel vanuit het perspectief van het betrokken gezin als organisatorisch.

Aandachtspunt voor de komende jaren is daarom versterking van de integrale sturing en ketensamenwerking tussen zorg en veiligheid. Verder willen we een multidisciplinaire aanpak ontwikkelen en realiseren voor de gezinnen met complexe en structurele problemen huiselijk geweld (2%). Dit doen we om de overdracht van geweldsproblematiek van de ene generatie op de volgende te doorbreken. En vanwege de kosten, want deze 2% vraagt veel budget.

Meer kennis van huiselijk geweld nodig bij lokale teams

Een effectieve aanpak van huiselijk geweld vraagt om krachtige lokale (wijk)teams. In onze regio zien we dat bij een groot aantal gemeenten de lokale (wijk)teams nog niet voldoende zijn toegerust op hun rollen, taken en verantwoordelijkheden bij de aanpak van huiselijk geweld. Daardoor verloopt de samenwerking tussen lokale wijkteams en Veilig Thuis nog niet overal goed. Ook doen lokale teams nog weinig meldingen bij Veilig Thuis.

We moeten daarom de komende jaren nog stappen zetten om de kwaliteit van de lokale teams te versterken. Goed toegeruste teams komen de samenwerking in de keten en met Veilig Thuis ten goede. En daarmee de veiligheid van deze kwetsbare doelgroep. Ze dragen ertoe bij dat de thuissituatie zo snel mogelijk normaliseert.

Meer en eerder signaleren van huiselijk geweld bij alle omstanders

Huiselijk geweld speelt overal om ons heen. De afgelopen jaren hebben we veel geïnvesteerd in het leren signaleren door professionals in de zorg en het onderwijs. De komende jaren willen we ons richten op alle omstanders, met specifieke aandacht voor verenigingen, vrijwilligers, kerken en buurtraden. Ook zij kunnen geweld signaleren, maar weten niet altijd wat te doen met hun 'niet-plus'gevoel. We investeren in voorlichting over wat huiselijk geweld is, de gevolgen hiervan voor de slachtoffers en de bekendheid met Veilig Thuis.

Uitstroom uit de vrouwenopvang kan beter

Vrouwen in de opvang lopen tegen veel problemen aan. Dat blijkt uit de rapporten van de Nationale Ombudsman uit 2017 en 2019 (*Moeder en kind verlaten de vrouwenopvang. (wie) is dat een zorg?* [2017] en *Vrouwen uit de knel? Het vervolg* 2019).

Vaak ontstaan er financiële problemen: inkomen en toeslagen vallen weg, terwijl de kosten doorlopen. Als een vrouw de opvang verlaat, is er risico op onveiligheid. Er wordt namelijk geen of onvoldoende informatie overgedragen naar het lokale team van de gemeente waar de vrouw gaat wonen.

We staan dan ook voor de opgave om te zorgen voor een warme overdracht van Moviera naar het lokale team. Zo blijft het zicht op veiligheid ook in de nieuwe woonplaats. Ook kan er direct een uitkering worden geregeld, zodat schulden niet oplopen.

3. Waar gaan we voor?

ONZE AMBITIES EN UITGANGSPUNTEN

De ambities in onze vorige regiovisie zijn nog onverkort geldig. Het gaat ons erom huiselijk geweld eerder te signaleren, terug te dringen en te stoppen, de schade van het geweld te beperken en de cirkel van geweld, de overdracht van generatie op generatie, duurzaam te doorbreken.

De impact van huiselijk geweld op het leven van de slachtoffers is enorm. Zij verliezen hun weerbaarheid en vertrouwen in mensen. Gevoelens van schuld en schaamte spelen hier doorheen. Slachtoffers geven aan vaak niet te weten waar zij terecht kunnen voor hulp. Tel hierbij op dat huiselijk geweld veelal verborgen is en er een grote kans is dat het geweld zich voortzet op de volgende generatie. Alle reden dus om onze ambities op te schroeven.

Onze ambities

We richten ons op iedereen die betrokken is bij huiselijk geweld: slachtoffers, plegers en omstanders.

We bieden hen wat nodig is om:

- huiselijk geweld terug te dringen en te stoppen;
- de schade van geweld te beperken;
- de geweldscirkel duurzaam te doorbreken (intergenerationele overdracht).

Hier gaan we voor:

- We willen voorkomen dat huiselijk geweld ontstaat, in welke vorm dan ook.
- Iedereen die betrokken is bij huiselijk geweld of kindermishandeling is in staat om zorgen/problemen bespreekbaar te maken en doet dit ook.
- Iedereen die beroepshalve te maken krijgt met (mogelijke) situaties van huiselijk geweld of kindermishandeling weet welke (specialistische) ondersteuning beschikbaar is en kent de weg. Dit geldt voor alle vormen van huiselijk geweld en voor de specifieke doelgroepen.
- Voor slachtoffers is de veiligheid altijd duurzaam geborgd, er is passende hulp beschikbaar en plegers worden passend aangepakt.
- We zorgen dat de partijen binnen zorg en straf met elkaar in overleg gaan over de aanpak van huiselijk geweld, zodat die aanpak in samenhang tot stand komt.

Onze uitgangspunten

Veiligheid voorop

Veiligheid en bescherming tegen geweld is een universeel mensenrecht. Alle professionals die in hun werk te maken krijgen met slachtoffers van huiselijk geweld moeten doordrongen zijn van de noodzaak dat eerst de directe veiligheid moet zijn geregeld.

Zolang slachtoffers zich gestrest, bedreigd of angstig voelen, kunnen ze niet nadenken over welke hulp ze nodig hebben en wat zij hier zelf in kunnen doen. Dat lukt pas als mensen zich veilig voelen. Professionals kunnen geen goed onderzoek doen als het niet veilig is voor hun cliënten. De wetenschap dat je cliënt niet veilig is, geeft de professional bovendien een grote druk en verantwoordelijkheid.

Daarom stellen we eerst samen een veiligheidsplan op om voor directe veiligheid te zorgen. Daarin staat wat er nodig is om het nú veilig te maken. Zo komt er direct controle op het geweld in het gezin, zodat dit wordt gestopt. Veiligheid moet gerealiseerd zijn voordat de oorzaken kunnen worden aangepakt die aan de onveiligheid ten grondslag liggen.

Vervolgens nemen we maatregelen om op de lange termijn slachtoffers te beschermen en het risico op huiselijk geweld te vermijden, te verminderen en te voorkomen. Daarmee werken we aan de stabiele veiligheid. Ook hierbij moet de veiligheid continu gemonitord worden. Het veiligheidsplan is de rode draad bij al het handelen van de professionals. Alle schakels in de keten werken in elke fase van gefaseerde ketenzorg samen. We sluiten hiermee aan bij de visie *Gefaseerde ketenzorg* van Vogtländer & Van Arum (2016).

Figuur 3 Gefaseerde ketenzorg volgens Vogtländer & Van Arum

Hulp vragen is een grote en moeilijke stap

“Als je als slachtoffer in een onveilige thuissituatie zit en eindelijk om hulp durft te vragen, neem je vaak een groot risico. Dat kan de situatie soms nog onveiliger maken. Neem hulpvragen daarom serieus en handel hier zo snel mogelijk naar.”

“Toen ik zelf (eindelijk) om hulp vroeg omdat ik niet veilig was in de relatie met mijn -inmiddels- ex, zou ik met spoed in een blijf-van-mijn-lijfhuis geplaatst worden. Spoed duurde echter langer dan een week. In de tussentijd werd mijn situatie zo onveilig dat ik mezelf weer ‘veilig’ moest stellen door toch maar naar mijn ex terug te gaan. Op dat moment was de onveiligheid veiliger dan het zoeken naar en wachten op veiligheid.”

Kelly, 21 jaar

Integrale sturing is nodig

Gezinnen waarin sprake is van huiselijk geweld ervaren problemen op meerdere leefgebieden. Om het geweld duurzaam te stoppen en te doorbreken, moeten we samenwerken op alle niveaus: bestuurlijk en uitvoerend. De inzet van partners op de leefgebieden hulp/zorg en veiligheid/straf moet beter op elkaar worden afgestemd. Op uitvoerend niveau door multidisciplinair en systeemgericht samen te werken. Op bestuurlijk niveau door meer samenhang in beleid en programma's vanuit zorg en straf. We moeten ook de juiste randvoorwaarden creëren voor een multidisciplinaire, systeemgerichte en effectieve aanpak van huiselijk geweld. Om dit voor elkaar te krijgen is integrale sturing nodig.

“Integrale sturing betekent werken vanuit een gedeelde visie en dat we besluiten die elkaar in de praktijk tegenwerken zoveel mogelijk voor kunnen zijn.”

(Uitspraak deelnemers tijdens de rondetafelgesprekken programma ‘Geweld hoort nergens thuis’ september 2019)

4. Hoe doen we dat?

VAN AMBITIES NAAR STEVIGE AANPAK

Onze ambities en uitgangspunten hebben we vertaald naar een aanpak voor de komende jaren. Deze aanpak bestaat uit drie doelen, de zogenaamde actielijnen. Hiermee sluiten we aan bij de actielijnen van het landelijke programma *Geweld hoort nergens thuis*. Binnen dat programma zijn ook veel instrumenten ontwikkeld die wij kunnen gebruiken, zoals bijvoorbeeld kwaliteitsstandaarden en het faciliteren van kennisuitwisseling tussen gemeenten en regio's. Zo werken we op verschillende niveaus tegelijk aan de aanpak van huiselijk geweld: landelijk, regionaal en lokaal.

De actielijnen van 'Geweld hoort nergens thuis'

Eerder en beter
in beeld

Stoppen en
duurzaam oplossen

Specifieke
groepen

Figuur 4 Actielijnen 'Geweld hoort nergens thuis'

Actielijn 1: We hebben het geweld eerder en beter in beeld

Als we het geweld eerder in beeld hebben, kunnen we de duur van het geweld verkorten en erger voorkomen. Beter in beeld betekent dat we beter weten hoe we het slachtoffer en diens omgeving het beste kunnen helpen.

Actielijn 2: We stoppen het geweld zo snel mogelijk en lossen het duurzaam op

Is er sprake van huiselijk geweld? Dan stoppen we dat zo snel mogelijk. Slachtoffers krijgen snel de juiste hulp en ondersteuning. Daarbij staat de veiligheid van betrokkenen voorop en wordt gewerkt aan duurzaam herstel.

We zorgen dat plegers een passende behandeling krijgen. Voor het hele gezinssysteem organiseren we steun of hulp die bijdraagt aan herstel en veerkracht. Alle gezinsleden en hun sociale netwerk zijn betrokken in samenspel met zorg- en justitieorganisaties. Dit noemen we systeemgericht werken.

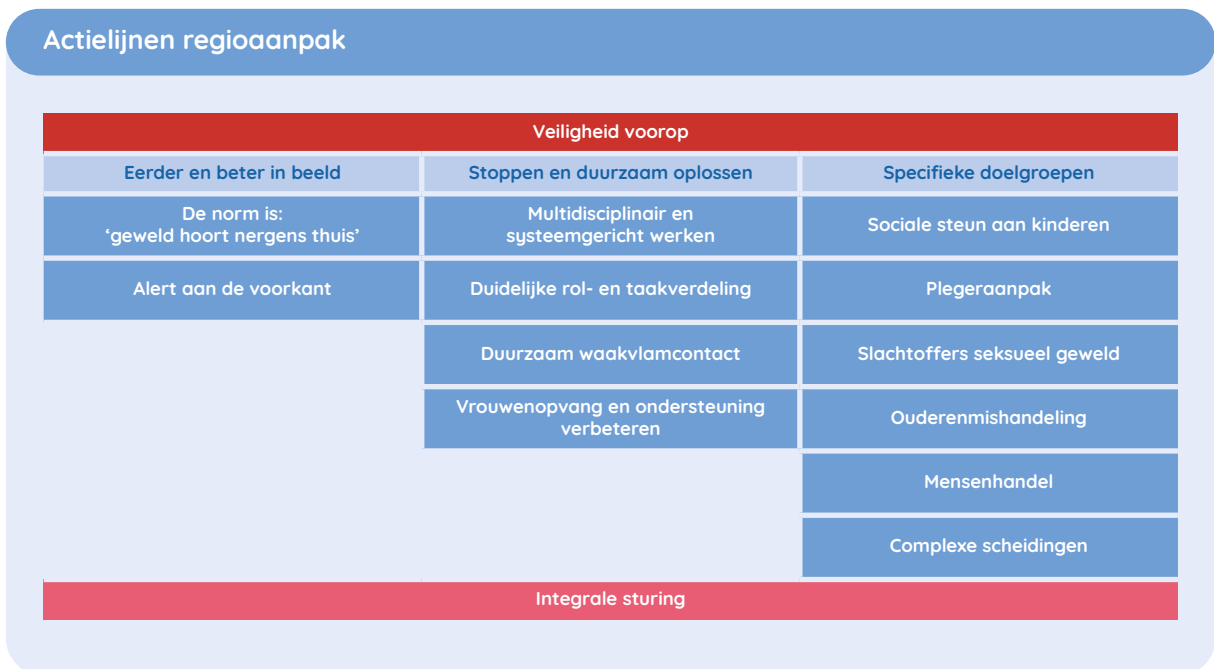
Actielijn 3: We hebben extra aandacht voor specifieke groepen

In onze aanpak richten we ons behalve op de brede problematiek van huiselijk geweld ook op een aantal specifieke vormen: kindermishandeling, ouderenmishandeling, slachtoffers van seksueel geweld en mensenhandel. Extra aandacht is nodig, omdat de aanpak van geweld voor deze doelgroepen een specifieke expertise vraagt. Terugdringen van ouderenmishandeling vraagt om een andere aanpak dan de opvang van slachtoffers seksueel geweld. We hebben speciale aandacht voor kinderen die extra kwetsbaar zijn en door huiselijk geweld in hun ontwikkeling bedreigd worden.

Thema's regioaanpak

Elke actielijn hebben we ingevuld met een aantal thema's waar we ons de komende jaren op richten in onze aanpak van huiselijk geweld. Deze thema's zijn aangedragen door deelnemers in de verschillende bijeenkomsten. Figuur 5 geeft een overzicht van onze thema's. De uitwerking hiervan staat in hoofdstuk 5, 6 en 7.

De regionale en lokale acties die uit deze thema's voortvloeien staan in de Uitvoeringsagenda. Dat is een afzonderlijk document.

Figuur 5 Actielijnen regioaanpak 2020 t/m 2023

Uitwerking van onze uitgangspunten

Veiligheid voorop

Voor slachtoffers van huiselijk geweld is directe veiligheid het belangrijkste. Daar moeten we eerst samen aan werken. Directe veiligheid van betrokkenen heeft dus onze prioriteit. Dit vraagt van professionals die samenwerken rondom een gezin om een goed gefaseerde ketensamenwerking: (directe) veiligheid staat voorop, gevolgd door risicogestuurde zorg, herstel realiseren en een waakvlamfunctie borgen. Het veiligheidsplan is de rode draad voor het handelen. De veiligheid van de kinderen moet hierbij actief geïnventariseerd en bewaakt worden. Hiervoor is het belangrijk dat professionals direct in gesprek gaan met kinderen en continu aandacht voor kinderen hebben.

Hulpverlening heeft pas zin als directe veiligheid geregeld is.

Daarnaast mag veiligheid nooit ondergeschikt zijn aan privacy. Problemen rondom informatiedeling mogen het organiseren van veiligheid en goede zorg voor slachtoffers niet in de weg staan. Als professionals die samenwerken rondom een gezin informatie delen, heeft dat als doel om de persoonlijke levenssfeer van gezinsleden veilig te maken. Immers, informatie samenbrengen van verschillende partijen en de betrokkenen geeft een integraal beeld van de risicofactoren binnen een gezin. Zo kunnen we een goede veiligheidsbeoordeling maken van wat nodig is om geweld te stoppen en duurzaam op te lossen. Het is daarom belangrijk dat professionals die betrokken zijn bij huiselijk geweld in staat zijn om het geweld te bespreken en hun zorgen te delen met andere betrokken professionals conform de meldcode.

Zo doen we dat

- We gaan uit van *gefaseerde ketenzorg*: (directe) veiligheid staat voorop, gevolgd door risicogestuurde en herstelgerichte zorg. Het veiligheidsplan vormt de leidraad voor het handelen.
- We vormen met elkaar een veilig netwerk rondom de slachtoffers, (potentiele) plegers en hun sociale omgeving. We werken hierbij domeinoverstijgend (alle leefgebieden), we richten ons op het gezinssysteem en schakelen snel binnen de keten van zorg en veiligheid.
- Veiligheid gaat boven privacy. We werken volgens het stappenplan Informatie delen in het sociaal domein.

Integrale sturing

Het grote doel van de decentralisaties was integraal werken. Zorg en ondersteuning dichterbij, minder versnipperd en minder duur. Met integraal werken bedoelen we dat alle betrokken professionals samenwerken om tot een integraal plan te komen. De cliënt en zijn netwerk worden hierbij betrokken. Het integrale plan heeft aandacht voor alle leefgebieden, bijvoorbeeld opvoeden, omgaan met geld, gezondheid, werk en veiligheid.

Omdat integraal werken nog onvoldoende lukt, willen we op integraliteit gaan sturen.

De opdracht voor bestuurders is om professionals te faciliteren door heldere afspraken te maken en randvoorwaarden te creëren. Zodat in de praktijk ook de verschillende domeinen met elkaar zijn verbonden (zorg, participatie en veiligheid).

Zo doen we dat

- We onderzoeken mogelijkheden om integrale sturing in onze regio in te richten en te borgen. We benutten hiervoor zoveel mogelijk bestaande overlegstructuren en breiden die waar nodig uit.
- We bespreken alle thema's die te maken hebben met een effectieve aanpak van huiselijk geweld in samenhang en sturen daar integraal op.
- We creëren gezamenlijke randvoorwaarden waarin de professionele samenwerking over domeinen heen tot stand kan komen.
- We leggen de verbindingen met zorg, justitie en onderwijs. De inzet van partners uit zowel hulpverlening, zorg, onderwijs, politie en justitie wordt op elkaar afgestemd (zie ook MDA++).
- We stellen gezamenlijk prioriteiten in het oplossen van knelpunten en dilemma's in de multidisciplinaire samenwerking.

5. Huiselijk geweld eerder en beter in beeld

REGIONALE UITWERKING

Het is belangrijk om huiselijk geweld vroegtijdig te signaleren. Zo beperken we de schade van eventuele trauma's op de ontwikkeling van kinderen. En verkleinen we de kans op intergenerationele overdracht.

De norm is: geweld hoort nergens thuis

Gemeenten en professionals dragen uit wat huiselijk geweld is en maken het breed bespreekbaar. Zo betrekken we de samenleving bij de aanpak van huiselijk geweld. De buurvrouw die de helpende hand uitsteekt kan immers eerder van betekenis zijn voor betrokkenen dan een professional die naar aanleiding van een melding onderzoek doet.

Zo doen we dat

- We dragen uit dat huiselijk geweld nooit acceptabel is en maken het breed bespreekbaar.
- We spreken vermoedens van geweld eerder uit en gaan hierover in gesprek met betrokkenen.
- Professionals durven te vragen naar huiselijk geweld en pakken door.

Alert aan de voorkant

Huiselijk geweld speelt zich af achter de voordeur en blijft lang verborgen voor de buitenwereld. Naast schaamte geven slachtoffers ook aan dat ze vaak de weg niet weten. Ze weten niet waar ze met hun vragen terecht kunnen. Ook omstanders moeten weten waar ze hun zorgen kunnen melden.

Een alerte samenleving vraagt dan ook om een sterke lokale infrastructuur. Met een lokaal team dat zichtbaar is en niet alleen vraaggericht, maar ook actief op bewoners toe kan stappen. En met samenwerkingspartners die bekend zijn bij de inwoners en die elkaar kennen. We stimuleren professionals om breder te kijken dan hun eigen taak en zich bewust te zijn van gebeurtenissen in het gezin die geweld kunnen uitlokken, zoals ontslag, echtscheiding, ziekte en schulden.

De vernieuwde meldcode geeft professionals een duidelijk kader om af te wegen of een zorgelijke situatie gemeld moet worden. De verwijzindex is bedoeld om professionals die betrokken zijn bij een gezin met elkaar in contact te brengen om de ondersteuning af te stemmen.

Zo doen we dat

- We versterken de lokale infrastructuur, met veel aandacht voor preventie.
- We vergroten de meldingsbereidheid bij burgers en professionals.
- We verbreden en intensiveren het gebruik van de meldcode en de verwijzindex.
- We werken samen in partnerschap met direct betrokkenen.

6. Huiselijk geweld stoppen en duurzaam oplossen

REGIONALE UITWERKING

Huiselijk geweld is een complexe en vaak hardnekkige problematiek. Uit onderzoek blijkt dat 60% van het geweld niet stopt, ondanks allerlei interventies. Het lukt hulpverleners onvoldoende om de hulp te richten op het bespreken en stoppen van het geweld. De veiligheid voor het hele gezin moet voorop staan tijdens het hulpverleningstraject. Dat is een kwestie van lange adem.

Multidisciplinair en systeemgericht werken

Er zijn gezinnen waar het geweld voortduurt. Daar lukt het ons met de huidige aanpak niet geweld langdurig te stoppen en patronen definitief te doorbreken. De complexiteit, ernst en hardnekkigheid vragen om specialistische kennis, passende werkwijzen, een geïntegreerde aanpak en samen verantwoordelijkheid nemen.

Voor deze gezinnen ontwikkelen we de komende jaren een multidisciplinaire aanpak, afgekort: MDA++. Dit is een effectieve aanpak voor gezinnen die op meerdere leefdoeinen problemen ervaren, die onderling samenhangen en van generatie op generatie kunnen overgaan. Bij deze gezinnen is het belangrijk dat het patroon van geweld en structurele onveiligheid wordt doorbroken. En dat de dynamiek tussen de gezinsleden omgebogen wordt. We richten ons op het hele gezinssysteem (systeemgericht werken).

Is de reguliere inzet van hulp en andere interventies in een gezin/huishouden maximaal beproefd? En heeft dit niet geleid tot een duurzame oplossing van structurele onveiligheid in een gezin/huishouden? Dan is inzet nodig van psychosociale, medische, forensische en justitiële specialisten, in samenwerking met het gezin/huishouden zelf en anderen (school, familie, lokaal veld etc.). Ervaringsgegevens uit de regio's Friesland en West-Brabant laten zien dat jaarlijks gemiddeld 1%-4% van de meldingen bij Veilig Thuis vraagt om de inzet van MDA++.

Onze opgave is deze geïntegreerde aanpak met betrokken professionals in onze regio te ontwikkelen en vervolgens structureel te borgen. Deze aanpak vraagt om commitment van alle partijen om breder te kijken dan de eigen wet- en regelgeving. En om goede samenwerking tussen professionals die werken in hulp/zorg en veiligheid/strafketen. Het is niet de bedoeling een nieuwe keten in te richten. Maar het is juist van belang om binnen de huidige keten goed in kaart te brengen wat we nu al doen. Wat gaat goed? Wat moet worden (door)ontwikkeld? Wat gaat niet goed? En wat moet verbeterd worden?

Zo doen we dat

- We ontwikkelen samen met betrokken ketenpartners de MDA++ volgens de visie *Gefaseerde ketenzorg*. Belangrijk bij de ontwikkeling van de MDA++ in onze regio is: de regiefunctie inrichten, doorzettingsmacht creëren over domeinen heen en de betrokkenheid van de geestelijke gezondheidszorg (GGZ) bij de MDA++.
- We implementeren de MDA++ in onze regio. De structurele borging van de MDA++ is hierbij van belang.

Duidelijke rol- en taakverdeling

Veel partijen zijn betrokken bij huiselijk geweld: politie, Veilig Thuis, Moviera, lokale teams, Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG), burgemeester, reclassering, Openbaar Ministerie, maatwerkaanbieders, Gecertificeerde Instellingen (GI's) en de Raad voor de Kinderbescherming. Hoe meer partijen betrokken zijn, hoe meer kans op ruis en hoe groter de kans dat denken vanuit het systeem en de eigen werkwijze met bijbehorende wetten en regels de overhand krijgt. Altijd moet het vraagstuk van de betrokkenen centraal staan: de acute en structurele veiligheid. Het geweld moet stoppen en hulpverlening moet op gang gebracht worden. Dat is de wettelijke taak.

Een effectieve aanpak van huiselijk geweld vraagt om krachtige lokale (wijk)teams. Hoe beter het team is toegerust om te signaleren, huiselijk geweld bespreekbaar te maken en herstelgerichte zorg te bieden vanuit het veiligheidsplan, hoe effectiever de aanpak en preventie van huiselijk geweld. Landelijk is er een kwaliteitsstandaard ontwikkeld: *Werken aan veiligheid voor lokale (wijk)teams en gemeenten*. Dit is een tool die inzichtelijk maakt welke kwaliteit bij lokale (wijk)teams nodig is.

Investeren in lokale teams en goede samenwerking in de keten biedt mogelijkheden om de situatie zo snel mogelijk te normaliseren. Naast de verbinding tussen de zorg- en veiligheidspartners is hierbij ook een nauwe verbinding onmisbaar met partijen op het gebied van preventie en maatschappelijke voorzieningen (geloofsgemeenschappen, scholen, verenigingen) en op het gebied van werk en inkomen en schuldhulpverlening.

Zo doen we dat

- We versterken de rol en kwaliteit van het lokale (wijk)team op veiligheid.
- We kennen elkaar en vormen een sterk netwerk (lokaal en regionaal).
- We maken afspraken over de rol- en taakverdeling (met name de regierol).
- We monitoren deze afspraken en spreken elkaar erop aan.

Duurzaam waakvlamcontact

Het is niet makkelijk om gedragspatronen te doorbreken. Het geweld kan een tijdje stoppen of afnemen. Maar het risico op terugval in bekende patronen is aanwezig. Daarom is het belangrijk om contact te blijven houden met de gezinnen, ook al is de hulpverlening gestopt. Dit geldt niet alleen voor de al bekende gezinnen, maar ook voor de vrouwen die met hun kinderen vanuit de opvang verhuizen naar een andere gemeente.

Zo doen we dat

- We houden een vinger aan de pols, waardoor betrokkenen in beeld blijven.
- We organiseren hiervoor hulp, advies en steun nabij.
- We zijn en blijven continu alert op de veiligheid in het gezin.
- We zorgen voor een warme overdracht aan lokale teams als vrouwen uit de opvang komen.

Vrouwenopvang en ondersteuning verbeteren

De oproep in de brief van de cliëntenraad van Moviera is duidelijk (zie de inleiding). Deze oproep sluit aan bij de aanbevelingen van de Nationale Ombudsman over moeder en kind en de aanbevelingen van de commissie Lenferink om kinderen in de opvang individuele aandacht te geven (zie *Eindrapportage Lenferink over kinderen in de maatschappelijke- en vrouwenopvang, 2018*).

Zo doen we dat

- We zorgen voor voldoende opvangcapaciteit voor onze regio.
- We stimuleren intensieve ambulante ondersteuning, zodat kinderen in hun eigen omgeving kunnen blijven. De veiligheid is hierbij gegarandeerd.
- We hebben extra aandacht voor kinderen in de vrouwenopvang.

7. Extra aandacht voor specifieke doelgroepen

REGIONALE UITWERKING

Actielijn 1 en 2 gelden voor de aanpak van alle vormen van huiselijk geweld. Daarnaast richten we ons de komende vier jaar op een aantal specifieke doelgroepen voor wie extra aandacht nodig is. Vaak zijn dit kwetsbare inwoners waar wij als gemeente verantwoordelijk voor zijn. Aan deze doelgroepen besteden we al veel aandacht in ons jeugd- en Wmo-beleid en in onze veiligheidsaanpak. In deze regiovisie benoemen we de acties die nodig zijn voor de aanpak van huiselijk geweld.

Sociale steun aan kinderen

Het is onze ambitie dat alle kinderen opgroeien in gezondheid en veiligheid. Kinderen krijgen gelijke kansen om zich te ontwikkelen. Maar kindermishandeling doorkruist dit. De impact van geweld op kinderen is zo groot dat zij in hun ontwikkeling worden bedreigd. Ze kunnen hierdoor ook zelf allerlei problemen ontwikkelen, zoals angst, leerproblemen, gedragsproblemen etc. Als volwassene kunnen ze patronen overnemen die ze als kind hebben meegekregen van thuis.

Implementatie Handle with Care

Kinderen die een geweldsincident thuis meemaken, gaan de volgende dag weer naar school. De leerkracht weet vaak niet wat er die dag ervoor thuis is gebeurd. Misschien is het kind onrustig of gedraagt het zich anders. Het is belangrijk dat school binnen 24 uur wordt geïnformeerd na een ingrijpend geweldsincident thuis. Zo kan de leerkracht de betreffende leerling beter opvangen en sociale steun bieden op school. Daarmee wordt de veerkracht van het kind versterkt. We implementeren daarom de komende jaren *Handle with Care*.

Samenwerking versterken tussen Veilig Thuis en onderwijs

School ziet vaak als eerste dat het niet goed gaat met een kind. Maar leerkrachten vinden het nog lastig hierover met het kind en de ouders in gesprek te gaan. Het aantal meldingen bij Veilig Thuis vanuit onderwijs is laag: ongeveer 2% van de totale meldingen. De samenwerking tussen scholen en Veilig Thuis moet daarom sterker. Dat voorkomt dat kinderen waar zorgen over zijn te laat gemeld worden bij Veilig Thuis en maakt eerder ingrijpen mogelijk. Komende jaren versterken we de samenwerking tussen Veilig Thuis en het onderwijs in de aanpak van huiselijk geweld.

Ook is er de komende jaren extra aandacht voor kinderen in de opvang. Er is namelijk nog te weinig kindspecifiek aanbod in de opvang beschikbaar. De financiering en structurele borging hiervan is een aandachtspunt.

Take a break

Bij *Take a break* gaat een van de ouders tijdelijk ergens anders wonen. De andere ouder blijft met de kinderen thuis wonen. Zo ontstaat er rust voor alle partijen. Samen met de hulpverlening wordt bekeken welke ondersteuning nodig is om het thuis weer veilig te maken. Dat voorkomt een opname in de vrouwenopvang.

Zo doen we dat

- We organiseren sociale steun voor kinderen door te investeren in projecten zoals *Handle with Care*. We starten in de regio met pilots om ervaring op te doen met *Handle with Care* en een werkwijze te ontwikkelen. Op basis van de ervaringen en uitkomsten uit deze pilots wordt de werkwijze in alle regiogemeenten geïmplementeerd.
- We zorgen voor extra aandacht voor kinderen in de opvang.
- We proberen vernieuwende aanpak uit, zoals *Take a break*.
- We versterken de samenwerking tussen Veilig thuis en het onderwijs.

Plegeraanpak

De geweldsspiraal doorbreken vraagt om een nieuwe aanpak met meer aandacht voor het perspectief van de pleger. Met de ontwikkeling van een nieuwe aanpak verwachten we in de toekomst minder herhaalde meldingen. In die nieuwe aanpak wordt het hele gezinssysteem betrokken en bieden we een laagdrempelig hulpverleningsaanbod voor plegers. Zo kunnen we de intergenerationele overdracht van geweld doorbreken.

Het klassieke denken vanuit het eenzijdige beeld van slachtoffer en pleger is steeds meer achterhaald. Alle gezinsleden spelen namelijk een eigen rol in het geweld en dit werkt op elkaar in. Een persoon kan zowel dader als slachtoffer als getuige zijn.

Zo doen we dat

- We ontwikkelen een laagdrempelige plegeraanpak.
- We maken hierbij gebruik van ervaringsdeskundigen.

Slachtoffers seksueel geweld

Dagelijks worden mensen slachtoffer van seksueel geweld. Seksueel geweld raakt het meest intieme van de mens, psychisch en lichamelijk.

Het is een taak van de gemeente om seksueel geweld terug te dringen en te stoppen: iedereen moet zich zowel op straat als in de privé-omgeving veilig kunnen voelen. Het regelen van tijdige en passende hulp voor slachtoffers van seksueel geweld staat centraal in onze aanpak. De weg naar de hulpverlening moet helder zijn.

Zo doen we dat

- We zorgen voor bekendheid van inwoners en professionals met het Centrum Seksueel Geweld (CSG).
- We organiseren en financieren dat het CSG 24/7 op één adres is geopend voor acute en specialistische zorg aan slachtoffers van aanranding of verkrachting.
- We zorgen dat tijdig hulp beschikbaar is, bij voorkeur binnen zeven dagen. Dit verkleint namelijk de kans op medische en psychische problemen aanzienlijk.

Ouderenmishandeling

De samenleving vergrijst en dat geldt ook voor onze regio. Ouderen wonen steeds langer thuis en worden op een bepaald moment voor zorg en ondersteuning steeds afhankelijker van anderen. Zij moeten erop kunnen vertrouwen dat zij daarbij veilig zijn, ook in financieel opzicht.

Helaas is dat niet altijd het geval. Zowel thuis als in een zorginstelling worden ouderen fysiek of psychisch mishandeld, verwaarloosd of financieel of seksueel misbruikt. Dat gebeurt door iemand waar de oudere geheel of gedeeltelijk afhankelijk van is. Lang niet altijd is er sprake van opzet, eerder van onmacht.

Zo doen we dat

- We stimuleren de vorming van lokale allianties *Financieel veilig ouder worden*.
- We organiseren themabijeenkomsten voor professionals om kennis over ouderenmishandeling te vergroten.

Mensenhandel

Mensenhandel is meestal onzichtbaar. Het maakt een enorme inbreuk op de individuele vrijheid van mensen en is daarmee een van de ernstigste en meest complexe vormen van ondermijning. Hoewel de aanpak in Nederland een goede integrale basis kent, is het noodzakelijk dat er extra geïnvesteerd wordt in de strijd tegen mensenhandel. De afgelopen jaren was er sprake van een dalende trend van het aantal geregistreerde mogelijke slachtoffers. Dit betekent echter niet automatisch dat er ook minder slachtoffers waren, ze worden mogelijk minder goed gezien (Ministerie J&V, 2018). Er is daarom op zowel landelijk, regionaal als lokaal niveau veel aandacht voor dit onderwerp.

In het Interbestuurlijk Programma (IBP) is afgesproken dat iedere gemeente in 2022 beleid heeft ontwikkeld op de aanpak van mensenhandel.

Bij de ontwikkeling van een integrale aanpak van mensenhandel willen we:

- voorkomen dat mensen slachtoffer of dader van mensenhandel worden;
- (mogelijke) slachtoffers snel en adequaat signaleren, uit de situatie halen en de benodigde zorg en ondersteuning bieden;
- daders op allerlei manieren frustreren en aanpakken (strafrechtelijk, bestuursrechtelijk en via het opwerpen van barrières, zoals bijvoorbeeld meer controles);
- herhaald daderschap (draaideurcriminelen) voorkomen;
- zoveel mogelijk gebruikmaken van de al bestaande structuren en lopende initiatieven.

Zo doen we dat

- We ontwikkelen de komende jaren een integrale aanpak mensenhandel (afspraken IBP).
- We hebben een ketenaanpak jeugdprostitutie en loverboys.
- We zorgen voor passende zorg en ondersteuning voor alle slachtoffers van mensenhandel, met specifieke aandacht voor slachtoffers van loverboys.
- We zorgen voor bekendheid onder professionals over mensenhandel, het herkennen hiervan en het meldpunt mensenhandel bij Veilig Thuis.

Complexe scheidingen

Een scheiding is een heftige gebeurtenis, relationeel en emotioneel. Het leven van alle betrokkenen verandert ingrijpend: van de partners, eventuele kinderen, directe familie en vrienden en van het sociale netwerk. Zo'n 70.000 thuiswonende kinderen per jaar maken dit mee. Ongeveer 10% van de scheidingen mondt uit in een conflict of vechtscheiding, met ernstige gevolgen voor de kinderen en ook voor de ouders.

Zo doen we dat

- We bieden in elke gemeente passende ondersteuning bij complexe scheidingen. Hierbij hebben betrokken partijen elk hun eigen rol: het lokaal team, jeugdhulporganisaties, volwassenenhulporganisaties, advocaten, mediators en Rechtbank.
- We werken dit uit vanuit het landelijk programma *Scheiden zonder Schade*.

8. Kunnen we onze ambities betalen?

ONZE INKOMSTEN EN UITGAVEN

We hebben mooie ambities, maar kunnen we die ook betalen? In dit hoofdstuk maken we inzichtelijk welke kosten we maken en hoe de budgetten tot stand komen.

Van welke partijen krijgen we geld?

Om onze taken en ambities te betalen maken we gebruik van drie verschillende financiële bronnen: twee van het Rijk en een van de gemeente.

Onze twee landelijke bronnen

- *Bijdrage via de Decentralisatie-uitkering Vrouwenopvang (DUVO)*
Apeldoorn is centrumgemeente voor de regio Noord-Veluwe en Midden-IJssel/Oost-Veluwe. Centrumgemeenten ontvangen van het rijk via de Decentralisatie-uitkering Vrouwenopvang (DUVO) een financiële bijdrage. De gemeente Apeldoorn gaat hiermee een verplichting aan richting de deelnemende gemeenten. De DUVO is namelijk bedoeld voor de regionale aanpak van alle vormen van geweld in afhankelijkheidsrelaties. Dat is dus voor een bredere doelgroep dan alleen die van huiselijk geweld. Daar gaat het immers om geweld gepleegd door iemand uit de privékring van het slachtoffer. Ook de aanpak loverboyproblematiek, mensenhandel en seksueel geweld vallen hieronder.

De DUVO is ooit in het leven geroepen om gemeenten te compenseren voor de kosten die zij maakten om de vrouwenopvang te organiseren. De uitkering is vervolgens een aantal keren verhoogd om nieuwe taken deels te bekostigen. Ook zijn er een aantal uitnames gedaan om landelijke taken te bekostigen, zoals de landelijke organisatie voor de Centra voor Seksueel Geweld en het Landelijk Knooppunt Huwelijksdwang en Achterlating.

De DUVO-middelen worden ingezet om deze regiovisie uit te voeren. Een groot deel van de DUVO-middelen wordt besteed aan de centrale voorzieningen die uitsluitend op regionaal of bovenregionaal niveau te organiseren zijn vanwege specialistische expertise, kosteneffectiviteit en schaalgrootte.

- *Projectsubsidie van Geweld Hoort Nergens Thuis*
Het programma *Geweld Hoort Nergens Thuis* stelt projectsubsidie beschikbaar om een impuls te geven aan de regionale en lokale aanpak van huiselijk geweld. Zo wordt er voor drie jaar extra geld beschikbaar gesteld voor een regionale projectleider. Verder ontvingen wij subsidie om twee projecten te realiseren in 2019 en 2020: *Handle with Care* en *Plegeraanpak*. Ook voor 2020 en 2021 komt er opnieuw projectgeld beschikbaar.

Gemeentelijk budget

De DUVO-middelen zelf zijn onvoldoende om al onze taken te bekostigen. Daarom leggen alle gemeenten in onze regio middelen bij uit eigen lokale Wmo- en Jeugdbudgetten om de extra taken van Veilig Thuis te financieren. Zoals het meldpunt Loverboys, onderzoek bij Tijdelijk Huisverbod en de toename van de uitvoeringskosten als gevolg van de vernieuwde meldcode en monitortaken Veilig Thuis. De extra bijdrage is gebaseerd op inwoneraantallen en realisatie cijfers.

Wat ontvangen we en wat geven we uit?

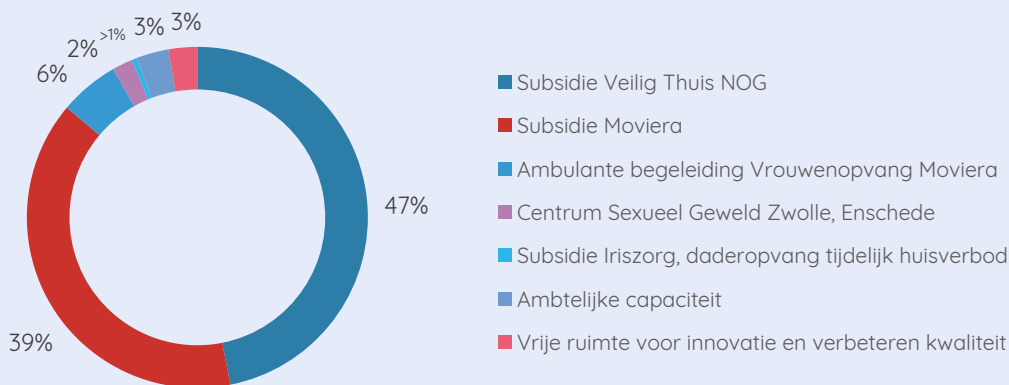
Apeldoorn ontvangt als centrumgemeente de volgende voorlopige DUVO-bedragen (gebaseerd op de septembercirculaire 2019):

2020	2021	2022	2023
3.660.543	3.778.304	3.778.304	3.778.304

Figuur 6 Prognose DUVO-bedragen 2020-2023

In figuur 7 staat hoe deze bedragen worden verdeeld in 2020. De begroting 2020 t/m 2023 is volgens deze verdeling 2020 opgebouwd.

Begroting DUVO 2020

Figuur 7 Begroting DUVO 2020

Projectsubsidies Geweld Hoort Nergens Thuis (GHNT)

- Voor de projectleider GHNT € 75.000,- per jaar voor de jaren 2019 t/m 2021.
- Voor projectsubsidies is de hoogte van het bedrag afhankelijk van het aangevraagde project.

Wat betekent dit voor onze ambities?

Met passen en meten lukt het ons om de begroting rond te krijgen. Of dit de komende jaren ook zo blijft, is afwachten. Landelijk ontstaat er steeds meer druk om uitnames uit de DUVO te doen om de ambities rondom preventie en verbetering van de kwaliteit van werken te betalen. Denk aan de kwaliteitscriteria voor de CSG's, ontwikkeling van de MDA++, de extra aandacht voor kinderen in de opvang en de stijging van het aantal aanvragen voor noodbedden in de opvang.

De huidige begroting met de huidige kennis van zaken geeft jaarlijks € 100.000,- vrije ruimte voor innovatie en verbetering van de kwaliteit van werken. Omdat in voorgaande jaren niet alle projecten zijn uitgevoerd, is voor 2020 circa € 300.000,- beschikbaar voor incidentele projecten.

In het uitvoeringsprogramma maken we inzichtelijk welke kosten gemoeid zijn met de activiteiten, waar we dekking kunnen vinden uit de bestaande middelen en waar we lokaal extra geld voor moeten vrijmaken.

9. Communicatie

HET HOUDT NIET OP, TOTDAT JE IETS DOET

Huiselijk geweld is een moeilijk onderwerp om te bespreken. Mensen die ermee te maken hebben, hebben last van angst of schaamte en omstanders kampen met twijfels, onwetendheid en soms ook angst. Al onze communicatie-uitingen zijn erop gericht inwoners en professionals bewust te maken van het probleem en hen op te roepen alert te zijn en in actie te komen bij vermoedens van huiselijk geweld.

Hoe dragen wij hier met communicatie aan bij? Door taboes te doorbreken. Door de lastige onderwerpen bespreekbaar te maken en ervaringen met elkaar te delen. En te vertellen wat huiselijk geweld is, de omvang en impact ervan, maar ook over de meldcode, de rol van de verschillende kernpartners waaronder Veilig Thuis. Dit hoofdstuk beschrijft wat wij concreet doen.

We delen ervaringsverhalen

Ervaringsverhalen spreken tot de verbeelding. Hiermee hopen we dat we binnenkomen bij de lezers. De verhalen zijn soms heftig, soms verdrietig en mogelijk zijn ze voor de lezers herkenbaar. Ze zetten aan tot nadenken en hopelijk openen ze ogen.

Gedurende het jaar willen we daarom ervaringsdeskundigen aan het woord laten vanuit hun rol als slachtoffer, pleger of omstander. De komende tijd richten we ons op vier thema's, waar we ervaringsverhalen aan koppelen:

- kindermishandeling;
- financiële ouderenmishandeling;
- eerge relateerd geweld;
- partnergeweld.

We delen de verhalen met de regiogemeenten, zodat iedereen dezelfde verhalen kan verspreiden. De verhalen worden geplaatst op social media, websites en in lokale kranten.

We sluiten aan bij landelijke campagnes

Herkenbaarheid is enorm belangrijk bij campagnes: de kracht zit in de herhaling. We sluiten in onze regionale communicatie-uitingen daarom aan bij de landelijke campagneweken. Hierdoor dragen we dezelfde boodschap uit en maken wij gebruik van dezelfde vormgeving voor de herkenbaarheid. Tijdens deze weken krijgen de ervaringsverhalen aandacht, worden posters opgehangen en kunnen fysieke acties op bijvoorbeeld een markt worden uitgevoerd. Ook een ervaringsverhaal op video is een mooie afwisseling.

In ieder geval worden regionale campagnes ingezet tijdens de volgende drie periodes:

- week tegen kindermishandeling (november);
- week zonder geweld (november);
- 'Het houdt niet op'-campagnes vanuit de overheid (gedurende het jaar).

We brengen Veilig Thuis in positie

Natuurlijk willen we dat mensen overgaan tot actie. Dat zij stappen zetten om geweld te laten stoppen. In onze regio is Veilig Thuis hier het advies- en meldpunt voor. Daarom zorgen wij voor naamsbekendheid. Dit doen wij door Veilig Thuis in de ervaringsverhalen te benoemen. En ook door via onze kanalen de uitingen en acties van Veilig Thuis extra onder de aandacht te brengen. In alle uitingen voegen we een Call To Action toe om mensen te activeren Veilig Thuis te benaderen.

We geven voorlichting, themabijeenkomsten en trainingen voor professionals

We organiseren ook initiatieven zoals themabijeenkomsten, voorlichting en trainingen die zich specifiek richten op professionals. Met als doel dat professionals de problematiek eerder in beeld krijgen en signalen van huiselijk geweld herkennen. En dat het voor professionals makkelijker wordt om zorgen bespreekbaar te maken en in actie te komen. Ook de komende jaren hebben we nog veel aandacht voor het gebruik van de (aangescherpte) meldcode.

We brengen een nieuwsbrief regionale aanpak huiselijk geweld uit voor professionals

Voor professionals die in deze regio werken is er een digitale nieuwsbrief. Daarin willen we:

- informeren over onze aanpak huiselijk geweld;
- inhoudelijke thema's aansnijden;
- ervaringsverhalen delen;
- informeren over regionale of lokale ontwikkelingen, projecten, activiteiten, trainingsaanbod etc. in de regio.

Bijlage 1: Toelichting wettelijk kader

Nationale wetgeving

Website VNG thema huiselijk geweld en kindermishandeling

(vng.nl/artikelen/kindermishandeling-en-huiselijk-geweld)

“Ten aanzien van huiselijk geweld en kindermishandeling hebben alle gemeenten op grond van de wet in ieder geval de taak om:

- maatregelen te nemen om kindermishandeling te bestrijden (Jeugdwet, artikel 2.6, lid 2);
- er zorg voor te dragen dat het Besluit verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling wordt nageleefd en hier toezicht op te houden;
- zorg te dragen voor een advies- en meldpunt huiselijk geweld en kindermishandeling (Wmo, artikel 4.1.1, lid 1);
- beleid te ontwikkelen om huiselijk geweld en kindermishandeling te voorkomen en te signaleren;
- hulp en nazorg te bieden bij geweld in de privésfeer.”

Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) 2015

In de Wmo 2015 staat dat elke burger recht heeft om vrij te zijn van het risico op geweld uit huiselijke kring. Er moet voor iedereen in de thuissituatie – en als dat niet kan, elders – een veilige plek zijn.

De Wmo 2015 bevat ook nadrukkelijk de opdracht om huiselijk geweld te voorkomen. Gemeenten hebben daarmee een grotere rol gekregen bij de aanpak van geweld in huiselijke kring. In de Wmo 2015 wordt een brede definitie van (slachtoffers van) geweld in huiselijke kring gehanteerd. Zowel vrouwen als mannen, minderjarigen en ouderen, moeten door alle gemeenten worden beschermd en ondersteund. Verder kent de Wmo 2015 de eis van landelijke toegankelijkheid: een persoon die veilige opvang nodig heeft, kan ook in een andere gemeente terecht.

Jeugdwet

Met de decentralisatie van de jeugdzorg in 2015 is de verantwoordelijkheid voor de aanpak van kindermishandeling nadrukkelijker dan voorheen bij de gemeenten komen te liggen. Tot 2015 hadden gemeenten vooral taken in de preventie van kindermishandeling. Nu zijn ze verantwoordelijk voor het hele spectrum: signalering, diagnostiek, hulp en behandeling bij kindermishandeling.

Wet Tijdelijk Huisverbod (9 oktober 2008)

Volgens de Wet Tijdelijk Huisverbod mag een pleger van huiselijk geweld in beginsel tien dagen zijn of haar woning niet meer in. De pleger mag in die periode ook geen contact opnemen met de partner of de kinderen. Dit tijdelijke verbod geeft een afkoelingsperiode waarbinnen de nodige hulpverlening op gang kan worden gebracht en escalatie kan worden voorkomen. Het huisverbod kan ook worden opgelegd bij kindermishandeling of een ernstig vermoeden daarvan. Het huisverbod wordt opgelegd door de burgemeester via een beschikking en kan worden verlengd tot maximaal vier weken. Een uithuisgeplaatste die zich niet aan het huisverbod houdt, kan maximaal twee jaar gevangenisstraf krijgen of een taakstraf.

De Wet Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling (1 juli 2013)

De wet Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling verplicht organisaties en individuele beroepsbeoefenaren in de sectoren gezondheidszorg, onderwijs, kinderopvang, maatschappelijke ondersteuning, jeugdzorg en justitie met een meldcode te werken. Deze verplichte meldcode betreft alle geweld in afhankelijkheidsrelaties: huiselijk geweld, kindermishandeling, ouder(en)mishandeling, eengerelateerd geweld (waaronder huwelijksdwang, achterlating in land van herkomst) en vrouwelijke genitale verminking. De wet is binnen de gemeenten van toepassing op ambtenaren die betrokken zijn bij de uitvoering van de Leerplichtwet. Daarnaast zijn gemeenten verantwoordelijk voor het toezicht op en de handhaving van de meldcode bij organisaties in de kinderopvang, maatschappelijke ondersteuning en jeugdzorg.

Op 1 januari 2019 is de Wet meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling aangepast. Professionals worden verplicht vermoedens van acute of structurele onveiligheid bij Veilig Thuis te melden. Veilig Thuis krijgt hiermee een zogenaamde radarfunctie: onveilige situaties komen eerder en langer op de radar van Veilig Thuis.

Huisvestingswet (1 januari 2015)

Volgens de Huisvestingswet moeten gemeenten urgentie verlenen aan slachtoffers van geweld die in de opvang verblijven (artikel 12). Als gemeenten een urgentiesysteem hebben, moeten ze slachtoffers van huiselijk geweld voorrang geven.

Een aantal gemeenten in onze regio heeft afspraken met de corporaties gemaakt over aantallen urgentiewoningen, ook voor bijzondere doelgroepen (opstap-regeling). Hierdoor is de noodzaak van een huisvestingsverordening vervallen.

Internationale wetgeving

Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (20 november 1989)

- Ratificering door Nederland op 8 maart 1995.
- De Kinderombudsman monitort de naleving door Nederland.
- Artikel 19 is specifiek gewijd aan kindermishandeling.

Bescherming tegen kindermishandeling:

Het kind heeft recht op bescherming tegen alle vormen van lichamelijke en geestelijke mishandeling en verwaarlozing zowel in het gezin als daarbuiten. De overheid neemt maatregelen ter preventie en signalering hiervan en zorgt voor opvang en behandeling.

Verdrag van de Raad van Europa inzake het voorkomen en bestrijden van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld (verdrag van Istanbul)

- Ratificering door Nederland op 9 juni 2015.
- Doel van het verdrag: een krachtige impuls geven aan het voorkomen en bestrijden van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld. Met de ratificering is Nederland verplicht maatregelen te treffen om geweld te voorkomen, slachtoffers te beschermen en daders te berechten en te bestraffen. Zo wordt geprobeerd het geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld op pan-Europees niveau verder terug te dringen.
- De verplichtingen die uit het verdrag voortvloeien stemmen overeen met Nederlands beleid voor de aanpak van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld en de voorzieningen die daartoe in Nederland zijn getroffen, zoals vastgelegd in de Wmo 2015.

Bijlage 2: Begrippenlijst

Centrumgemeente

Voor de taak vrouwenopvang zijn er 35 centrumgemeenten. Elk centrumgemeentebied bestaat uit een centrumgemeente en meerdere regiogemeenten. De centrumgemeenten hebben een regierol in het coördineren en afstemmen van beleid over huiselijk geweld. Als budgethouder zorgen ze voor de financiering van de regionale financiële middelen die ze van het Rijk ontvangen.

Centrum voor Seksueel Geweld (SCG)

Het Centrum voor Seksueel Geweld biedt dag en nacht hulp aan iedereen die kortgeleden een aanranding of verkrachting heeft meegemaakt. In het CSG werken alle verschillende specialismes samen om hulp en ondersteuning te leveren (forensisch, medisch en psychisch). Het slachtoffer staat centraal en hoeft maar één keer zijn verhaal te doen.

Decentralisatie-uitkering Vrouwenopvang (DUVO)

Een financiële bijdrage van het rijk aan centrumgemeenten bedoeld voor de aanpak van alle vormen van geweld in afhankelijkheidsrelaties.

Eer- en cultuurgerelateerd geweld

De overkoepelende term voor vormen van dwang, psychisch en fysiek geweld (waaronder vrouwelijke genitale verminking) gepleegd vanuit een eermotief. Het geweld wordt toegepast om te voorkomen dat een lid van de familie gedrag vertoont dat de familie-eer in de gemeenschap kan schaden. De familie van het slachtoffer stemt er veelal mee in en doet soms actief mee aan de eerzuivering. Huwelijksdwang, achterlating en huwelijksgevangenschap zijn vormen van eengerelateerd geweld. Het treft zowel mannen als vrouwen, meisjes en jongens.

Handle with Care

Handle with Care is een project dat is ontwikkeld voor kinderen met als doel om binnen 24 uur na een ingrijpend geweldsincident thuis, steun te organiseren voor het kind op school. Als leerkrachten te horen krijgen dat er thuis iets aan de hand is, kunnen ze het kind eenvoudig steunen. Bijvoorbeeld door rekening te houden met huiswerk dat niet op tijd af is of een slecht gemaakte toets. Kleine gebaren die voor een kind in de knel een groot verschil maken. Het project bevindt zich nog in een pilotfase. De eerste ervaringen zijn positief.

Huiselijk geweld

Huiselijk geweld is geweld dat door iemand uit de privékring van het slachtoffer wordt gepleegd. Dit kan zijn: partner of ex-partner, ouder of verzorger, vriend(in), gezins- en familielid en huisvriend(in). Het woord 'huiselijk' verwijst dus niet naar de plaats van het geweld – dat kan zowel binnenshuis als buitenshuis – maar naar de relatie tussen plegger en slachtoffer. Geweld in huiselijke kring bestaat uit lichamelijk geweld, psychisch of seksueel geweld, financiële uitbuiting en verwaarlozing.

Ketenbenadering

Ketenbenadering is de samenwerking tussen verschillende partijen rond een gezamenlijk doel. Elke partij heeft een eigen rol en taakopvatting rondom het vraagstuk van de cliënt. Afstemming in de keten is nodig voor een samenhangend hulp- en ondersteuningsaanbod.

Kindermishandeling

Elke vorm van fysieke, psychische of seksuele interactie die voor een minderjarige bedreigend of gewelddadig is. De interactie wordt actief of passief opgedrongen door ouders of andere personen met wie de minderjarige een relatie van afhankelijkheid of van onvrijheid heeft. Bij kindermishandeling berokkenen de ouders of andere volwassenen de minderjarige ernstige schade in de vorm van fysiek of psychisch letsel of door hiermee te dreigen.

Lokale teams

Met lokale teams bedoelen we de wijkteams in onze regiogemeenten. Elke gemeente heeft dit op haar eigen manier georganiseerd en benoemd. Daarom spreken we in dit document over lokale teams.

Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling

De Wet verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling bepaalt dat alle beroepsorganisaties die werken met ouders en/of kinderen een meldcode moeten hebben en het gebruik ervan moeten bevorderen. De meldcode kent vijf stappen:

- signalen in kaart brengen;
- collegiale consultatie en zonodig raadplegen Veilig Thuis of een deskundige op het terrein van letselduiding;
- gesprek met cliënt;
- wegen van het geweld of de kindermishandeling, bij twijfel altijd Veilig Thuis raadplegen;
- beslissen: hulp organiseren of melden.

Mensenhandel

Het werven, vervoeren, overbrengen, opnemen of huisvesten van een persoon, met gebruik van dwang (in brede zin) en met het doel deze persoon uit te buiten. Bij mensenhandel worden slachtoffers bijvoorbeeld gedwongen om te werken onder onmenselijke omstandigheden, om seks te hebben, te bedelen of te stelen. Arbeidsuitbuiting, seksuele uitbuiting en gedwongen criminaliteit zijn vormen van mensenhandel.

Ouderenmishandeling

Handelen of het nalaten daarvan door iemand die een terugkerende persoonlijke of professionele relatie heeft met een oudere (vanaf 65 jaar), waardoor de oudere lichamelijke, psychische en/of materiële schade lijdt/zal lijden. De oudere is daarbij geheel of gedeeltelijk afhankelijk van de andere persoon. Het kan gaan om fysieke of psychische mishandeling, verwaarlozing, financieel of seksueel misbruik of ontspoorde mantelzorg. Het komt voor in huiselijke kring, maar ook in een zorginstelling.

Verwijsindex Risicjongeren

De Verwijsindex Risicjongeren (VIR) is een landelijk hulpmiddel om onderlinge afstemming tussen professionals te versterken. De Verwijsindex is een systeem waarin hulpverleners en andere professionals de persoonsgegevens registeren van jeugdigen en jongvolwassenen (tot 23 jaar) waarover zij zich zorgen maken. De registratie bevat geen inhoudelijke informatie, maar maakt duidelijk welke andere hulpverleners zich mogelijk ook actief met de situatie van dit kind/jongere bezig houden. Hiermee kunnen hulpverleners elkaar vinden en tot een samenhangende aanpak komen.

Colofon

Deze publicatie is in samenspraak tot stand gekomen.

Tekst: Projectgroep Regiovisie Aanpak huiselijk geweld 2020 t/m 2023

Redactie: Jeannette van der Maten

Illustraties: Erna Westrup

Vormgeving: Osage, Utrecht

Mei 2020